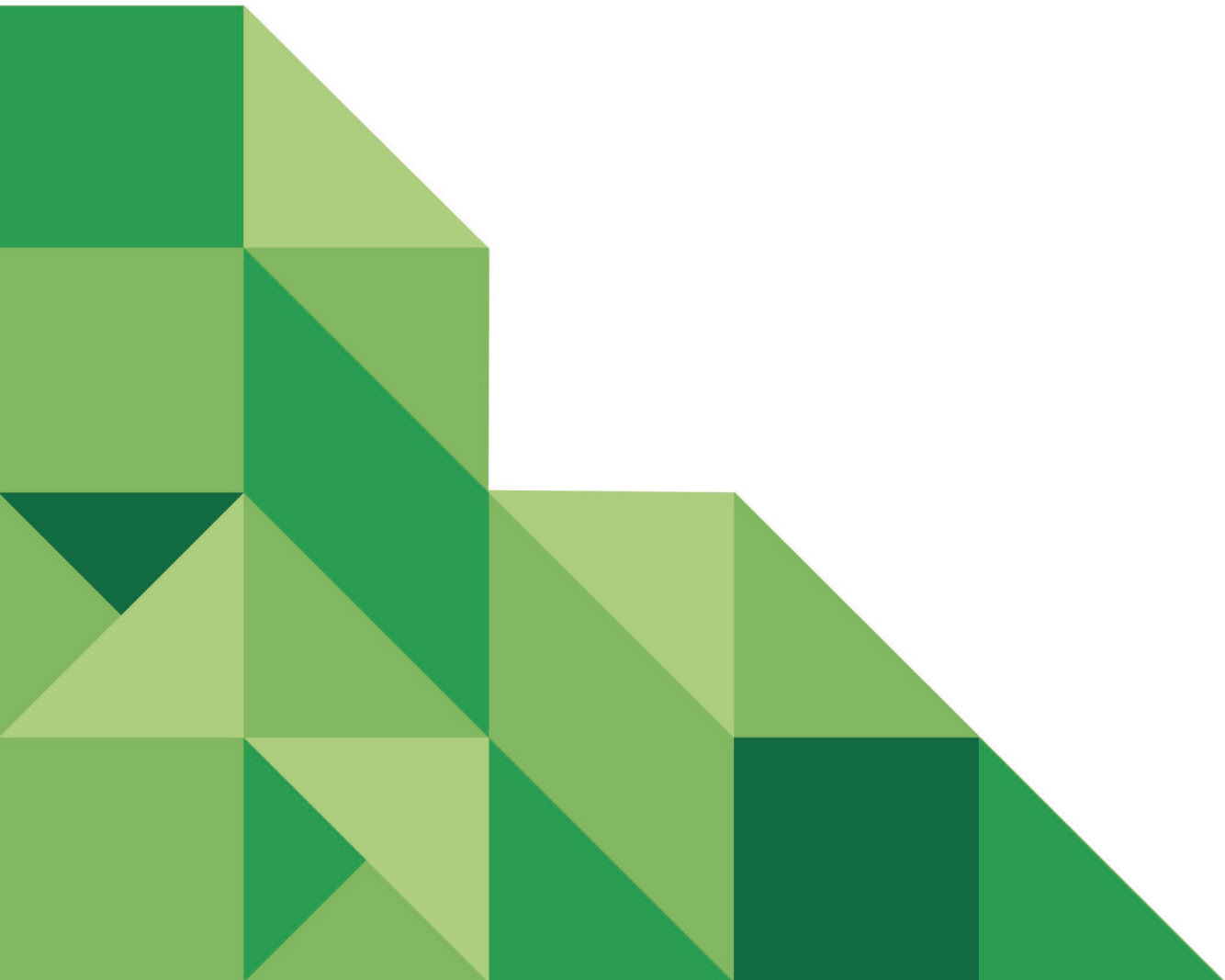

Marja-Liisa Ruotsalainen

Osaajia harvaan asutulle alueelle

ESR-hankkeen 2021-2023 loppuraportti

Julkaisusarja

Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja C: Raportteja, 140

Tekijä

Marja-Liisa Ruotsalainen, Karelia-ammattikorkeakoulu

© Tekijä ja Karelia-ammattikorkeakoulu

Tämä julkaisu on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiMuutoksia 2.0 Kansainvälinen -lisenssillä.

ISBN 978-952-275-428-8

ISSN 2323-6914

Karelia-ammattikorkeakoulu 2024

Osaajia harvaan asutulle alueelle -hanke

Sisällys

1 Hankkeen tausta, lähtökohdat ja tavoitteet.....	4
1.1 Hankkeen toimenpidesuunnitelma.....	5
1.2 Yhteistoteutus merkityksellistä	6
2 Hankkeen toiminnan kuvaus.....	8
2.1 Harvaan asuttujen alueiden harjoittelupaikkojen vetovoiman lisääminen....	8
2.2 Osaavan työvoiman saatavuuden parantaminen maakunnan reuna- alueilla.....	9
2.3 Opiskelijoille tietoa harvaan asuttujen alueiden työmahdollisuuksista.....	13
3 Hankkeen tulokset.....	15
4 Tulosten hyödyntäminen ja jatkotoimet.....	18
Lähteet	20
Liitteet	20
Liite 1. Harjoitteluiden kuntayhteistyömalli	
Liite 2. Yhteisharjoittelun toimintamalli	
Liite 3. Työpaikkaohjaajakoulutukset	
Liite 4. Yritykset Karelian kampuksille kynnyksettömästi -toimintamalli	

1 Hankkeen tausta, lähtökohdat ja tavoitteet

Karelia-ammattikorkeakoulun ja Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä Riverian toteuttamassa Osaajia harvaan asutulle alueelle -hankkeessa 1.8.2021–31.12.2023 edistetään opiskelijoiden harjoitteluita yritysten kanssa tehtävässä yhteistyössä. Hankkeessa tehtiin myös tiivistä yhteistyötä Pohjois-Karjalan kuntien, yrittäjäjärjestöjen ja elinkeino-yhtiöiden kanssa.

Pohjois-Karjalan alueelle ominaisia ovat pitkät etäisyydet, harva asutus ja väestörakenteen keskittyminen. Joensuun kaupunkiseutu kasvaa, kun taas maakunnan reuna-alueilla väki vähenee. Työvoiman riittävyys muodostuu usein kriittiseksi tekijäksi harvaan asutulla alueella. Maakunnan haasteena on ollut lisäksi valmistuvien nuorten heikompi työllistyminen ja työllistymisen viivästyminen valmistumisen jälkeen (Pohjois-Karjalan koulutus- ja sivistysstrategia 2019–2021). Keskeisenä haasteena on nähty, että nuoret eivät kiinnity yrityksiin opintojen aikana tai heti valmistumisen jälkeen. Työllistymisen viivästyminen saattaa johtaa myös muuttoon työn perässä muualle. Maakunnallisen Pohjois-Karjalan Strategia 2040 mukaan opiskelijat olisi hyvä sitouttaa yrityksiin ja maakuntaan jo opiskeluaikana. Yritysten tarjoamalla työ- ja harjoittelupaikoilla sekä opinnäytetöillä on tässä iso rooli. Työvoiman kohtaanto-ongelmat korostuvat erityisesti maakunnan reuna-alueilla (Pohjois-Karjalan Strategia 2040).

Hankkeen valmisteluvaiheessa kuultiin maakunnan kehittämissyhtiöitä, kunta- ja järjestötoimijoita sekä yksittäisiä yrityksiä. Yhteinen tahtotila maakunnan harvaan asuttujen alueiden elinvoimaisuuden säilyttämisestä ammattiosaajien työllistymistä vahvistamalla tunnistettiin ja tapaamisissa pohdittiin konkreettisia keinoja asian edistämiseksi. Ideoita hyödynnettiin hankesuunnitelman laadinnassa. Lisäksi kuultiin opiskelijoiden ääntä: Vuosina 2015–2016 toteutetussa eHake eli e-ohjauksen eri muodot moniammatillisen yhteistyön vahvistajana -hankkeessa tavoitteena oli vahvistaa soteopiskelijoiden koulutusrajat ylittävää moniammatillista yhteistyöosaamista harjoitteluiden yhteydessä. Yhtenä tavoitteena, että alan opiskelijat sijoittuvat tulevaisuudessa

tehokkaammin harvaan asutuilla alueilla sijaitseviin avoimiin työ- ja harjoittelupaikkoihin. Hankkeessa tehtiin selvitys, jossa opiskelijoilta kysyttiin tekijöistä, jotka edistävät ja estävät maakunnassa harjoittelua. Lisäksi hankkeen toimenpiteillä selvitettiin mm. harvaan asutun alueen toimipisteiden mahdollisuuksia tukea opiskelijoiden hakeutumista alueiden yksiköihin harjoitteluun tai töihin. Opiskelijoiden vastauksissa nousivat esiin mm. kulkuyhteydet, asuminen ja näihin liittyvät kustannukset sekä sosiaaliset suhteet. Kulkeminen kauempana sijaitsevaan harjoittelupaikkaan myös maksaa ja harjoittelupaikalla asuminen aiheuttaa kustannuksia. eHake-hankkeessa tutkittiin myös houkuttelevuutta lisääviä tekijöitä. Työyhteisön merkitys on suuri. Jos opiskelija tietää työyhteisön olevan hyvä, se madaltaa kauemmaksi lähtemisen kynnystä. Lähtemisen kynnystä vähentää myös, jos on jo ennalta tiedossa, että jokin paikka on kiinnostava ja monipuolinen. Opiskelijoiden lähteminen harjoitteluun kaupunki- ja kuntakeskusten ulkopuolelle on todellinen, merkittävä haaste.

Osaajia harvaan asutulle alueelle -hankkeen päätavoitteena oli parantaa siirtymävaiheita tukevia palveluita, erityisesti opintoihin liittyviä työpaikalla oppimis- ja harjoitteluprosesseja ja tätä kautta työllistymistä. Harjoittelujen tehostumisen myötä edistetään tutkintojen suorittamista ja työmarkkinoille kiinnittymistä. Hankkeen toisena tavoitteena oli lisätä maakunnan reuna-alueiden vetovoimaa ja kehittää menetelmiä opiskelijoiden houkuttelemiseen harvaan asutuille alueille sekä yritysten kanssa tehtävään yhteistyöhön osaavan työvoiman varmistamiseksi.

Hankkeen toimenpiteet kohdistettiin Karelia-ammattikorkeakoulun ja ammatillisen oppilaitoksen Riverian opiskelijoille sekä heidän harjoittelujaan ohjaaville yrityksille eri aloilla. Toteutuksessa huomioitiin sekä alat, joilla oli vaikeuksia työllistyä, että alat, joiden osaamisesta oli pulaa alueellisesti Pohjois-Karjalan harvaan asutuilla alueilla. Hankkeessa huomioitiin koronapandemian aikana saadut hyvät kokemukset harvaan asutusta alueesta turvallisena ja terveellisenä työympäristönä, jossa hyvät etäyhteydet mahdollistivat työn tekemisen ajasta ja paikasta riippumattomasti.

1.1 Hankkeen toimenpidesuunnitelma

Hankkeen toimenpiteet jaettiin kolmeen työpakettiin:

1. Luodaan edellytyksiä ja edistetään opiskelijoiden ja valmistuvien opiskelijoiden sijoittumista harvaan asutuille alueille. Kehittämiskohteiksi on tunnistettu harvan asuttujen alueiden harjoittelujen vetovoimaisuuteen liittyvät tekijät (alueen ja

projektikoordinaattoreita sekä peräti kolme eri projektipäällikköä vastuussa kokonaistoteutuksesta hankkeen eri elinkaaren vaiheissa. Lisäksi hanke edisti omassa toiminnassa sujuvaa siirtymistä työelämään mahdollistamalla valmistuvalle ammattikorkeakouluopiskelijalle projektityöntekijän tehtävän muutamaksi kuukaudeksi, antaen näin työkokemuksen kehittämistyöstä. Hankkeella oli myös harjoittelija tuomassa osaamista yrityskohderyhmälle opiskelijoiden tavoittamisesta sosiaalisen median kanavissa. Riveriassa hanketta toteutti samat henkilöt koko toteutuksen ajan keskittyen yritys- ja verkostoyhteistyöhön ja opiskelijoiden työssä oppimishjauksen toteutumiseen.

2 Hankkeen toiminnan kuvaus

Yhteishanketoteutus Karelian ja Riverian kesken oli hyvä lähtökohta, sillä molemmissa oppilaitoksissa on ollut halua kehittää harjoitteluihin liittyviä prosesseja, työelämäyhteyttä ja valmistumisen jälkeistä työllistymistä. Hanke toteutettiin pyrkien tiiviiseen yhdessä tekemiseen, ja työelämäorganisaatioita ja muita sidosryhmäkumppaneita kohdattiin yhdessä.

2.1 Harvaan asuttujen alueiden harjoittelupaikkojen vetovoiman lisääminen

Hankesuunnitelman mukaisesti ensimmäisessä työpaketissa luotiin edellytyksiä ja edistettiin opiskelijoiden ja valmistuvien opiskelijoiden sijoittumista harvaan asutuille alueille. Kehittämiskohteiksi oli tunnistettu harvan asuttujen alueiden harjoittelujen vetovoimaisuuteen liittyvät tekijät (alueen ja työpaikkojen veto- ja pitovoima, logistiikka ja asuminen). Houkuttelevuutta haluttiin lisätä raivaamalla esimerkiksi liikkumiseen ja asumiseen liittyviä esteitä sekä lisäämällä harjoittelumahdollisuuksien vetovoimaisuutta mm. markkinoinnin ja viestinnän keinoin.

Hankkeessa järjestettiin opiskelijoille yritysvierailuja, joilla vahvistettiin oppilaitosten ja yritysten konkreettista, ruohonjuuritason yhteistyötä. Vierailut tarjosivat yrityksille otollisia tilaisuuksia päästä esittelemään toimintojaan, tiloja ja yritystä työnantajana. Yritysvierailulla opiskelijat pääsivät aidosti tutustumaan yrityksiin ja sen työntekijöihin. Oppilaitosten opetushenkilökunta sai uusia kontakteja työmaailmaan ja heillä oli mahdollisuus päivittää ammatillisia tietojaan.

Esteidenpurkupalaverit, joissa käsiteltiin sidosryhmäkumppaneiden kanssa tunnistettuja harjoittelujen vetovoimaisuuteen liittyviä haasteita (asuminen, liikkuminen, vapaaajan mahdollisuudet, kuntien vastaanotto) olivat tärkeitä. Näihin palavereihin kutsuttiin kuntien johtoa, yrittäjiä ja esim. matkailuyhdistyksen toimijoita ja työllisyystoimijoita, sekä elinkeinoyhtiöiden edustusta. Tällaisen yhteisen keskustelun jälkeen järjestettiin Kiiteellä kaikille avoin tilaisuus, jossa keskusteltiin opiskelijoiden roolista alueen elinvoimaisuuden turvaamisessa.

Yrittäjien kanssa järjestetyissä tapaamisissa sisältönä oli rekrytinnin tärkeys ja se, kuinka saadaan yrityksen harjoittelu- tai työpaikkaa markkinoiduksi oppilaitosten opiskelijoille. Lisäksi tapaamisissa tuotiin esille oppilaitosten koulutustarjontaa, mitä eri aloja oppilaitoksissa voi opiskella ja mitä mahdollisuuksia yritysten henkilökunnalle on täydentää jo olemassa olevaa osaamistaan. Tapaamisten aikana kartoitettiin yrityksen mahdollisuuksia ottaa opiskelija harjoittelemaan sekä tehtiin harjoittelukuvauksia yrityksessä tarjolla olevista tehtävistä.

Harjoittelupaikkailmoitusten tekoon sähköisiin järjestelmiin, Kareliassa Tuudon ja Riveriassa RiveriaRekryn, järjestettiin opastusta yrityksille eri paikkakunnilla. Tilaisuuksissa esiteltiin Osaajia harvaan asutulle alueelle -hankkeen ja oppilaitosten toimintaa sekä harjoittelu- ja työssäoppimisprosesseja sekä laadittiin harjoittelupaikkakuvauksia Tuudo ja RiveriaRekry -järjestelmiin. Tilaisuuksissa kartoitettiin uusia yritysysteistyömahdollisuuksia, harjoittelupaikkoja ja työpaikkaohjaajakoulutuksien tarvetta. Tilaisuuksissa sovittiin myös yrityskäynneistä, joiden tarkoituksena oli kartoittaa tarkemmin yritysten toiveita ja tarpeita.

Harjoittelupaikoista tiedotettiin säännöllisesti opiskelijoita sekä opetushenkilöstöä. Hankkeessa järjestettiin työpaikkaohjaajakoulutuksia yrityksille, jotka halusivat parantaa ohjausosaamistaan. Osatyökykyisten osalta käytettiin työtehtävien määrittelyihin Ratko-työpajatoimintaa, johon Riverian hankekoordinaattorilla ja lehtorilla on pätevyys.

Valmistuvan opiskelijan rekrytointi hankkeeseen projektityöntekijäksi toi hanketiimille asiakaskohderyhmäymmärrystä ja antoi myös yrityksille realismia opiskelijoille suunnattuun viestintään. Hankkeessa toteutettiin opiskelijoille markkinointikampanja ”Pelottavan hyviä harjoittelupaikkoja” mm. sosiaalisen median kanavissa. Kampanjassa tuotiin esille opiskelijoiden harjoittelukokemuksia.

2.2 Osaavan työvoiman saatavuuden parantaminen maakunnan reuna-alueilla

Osaajia harvaan asutulle alueelle -hankkeen toisessa työpaketissa tavoiteltiin osaavan työvoiman saatavuuden parantamista maakunnan reuna-alueilla: vahvistettiin osamiskohtaantoa, ja kehitettiin joustavia ja yksilöllisiä polkuja opiskelijoiden harjoitteluun ja työpaikalla oppimiseen. Tavoitteena oli toteuttaa uudenlaisia opiskelijoiden

harjoittelupolkujen pilotteja ja mahdollistaa yrityksille opiskelijoiden ajantasaisen osaamisen hyödyntäminen liiketoiminnan kehittämisessä.

Edellä mainittuihin tarpeisiin suunniteltiin yhteisharjoittelu-malli, jota ehdittiin myös pilotoida. Kolmisen alueen matkailuyritysten kanssa suunniteltiin yhteisharjoittelua kolmen yrityksen kesken. Suunnitteluprosessin aikana opittiin puolin ja toisin, mitä yhteisharjoittelu vaatii yrityksiltä ja mitä hyötyä tällaisesta toiminnasta olisi sekä työnantajan että opiskelijan näkökulmasta. Maakunnassa on paljon pieniä yrityksiä, joilla yksin ei ole riittävästi työtehtäviä harjoittelijalle, jolloin ratkaisuna voisi olla useamman työnantajan yhteinen harjoittelija. Myös opiskelijalle tämä olisi antoisa ja opettavainen mahdollisuus, kun harjoittelussa pääsee tekemään monipuolisia tehtäviä. Kolmisen alueella yhteisharjoittelu ei kuitenkaan toteutunut hankkeen aikana. IloMantsissa yhteisharjoittelu toteutui, kun kaksi Karelialan media-alan opiskelijaa olivat harjoittelussa Pogostan SanoMilla ja STC-tuotanto Oy:llä kesällä 2023. Myös Ylä-Karjalan alueelle suunniteltiin matkailualan yrittäjien, Pielisen retket ja Hyvärilän nuoris- ja vapaa-ajan keskuksen kanssa yhteisharjoittelun kuvaus ja sitä markkinoitiin hankkeen verkkosivulla opiskelijoille. Yrittäjillä on valmius ottaa yhteisharjoittelija hankkeen päätyttyä. Hankkeessa toteutui myös työllistymisiä harjoittelujen jälkeen; useampia kesätyöjaksoja ja ainakin yksi pidempiaikainen työllistyminen.

Hankkeessa toteutettiin hackathoneja, joilla haluttiin antaa opiskelijoille tuntumaa opiskelijoille yritysten kehittämistarpeista. Näitä lyhytkestoisia, intensiivisiä ja yritysten kehumia kohtaamistapahtumia olivat monialaisesti opiskelijoita kiinnostaneet InnoMantsi IloMantsissa ja InnoCamp23 Nurmeksessa. Lisäksi toteutui restonomiopiskelijoille kohdennettu ns. case Valamo, jossa keskityttiin Heinäveden kulttuurimatkailukohteen palveluihin.

Työpaikkaohjaajakoulutukset yrityksille

Työelämän ohjausosaamisen parantaminen oli yksi Osajia harvaan asutulle alueelle -hankkeen tavoitteista, jotta työnantajat ja työyhteisöt tekisivät opiskelijan kokemuksen työssä harjoittelusta tämän ammatillista työuraa vahvistavaksi. Hankkeen työpaikkaohjaajakoulutukset oli suunnattu kaikille maakunnan harvaan asuttujen alueiden yrityksille, jotka halusivat kehittää harjoittelujen ohjaamiseen liittyvää osaamistaan. Osalla koulutuksiin osallistuneista oli jo kokemusta harjoittelijoiden ohjaamisesta, ja he tulivat päivittämään omia valmiuksiaan. Työpaikkaohjaajakoulutuksissa tavoitettiin myös yrityksiä, joissa ei ollut aiemmin ollut harjoittelijoita. Osallistujat saivat käytännön

työvälineitä, vertaistukea ja valmiuksia harjoittelijoiden ohjaukseen. Tapahtumien yhteydessä jaettiin ajankohtaista tietoa ammattikorkeakoulun - ja 2. asteen koulutuksesta sekä erilaisista yhteistyömahdollisuuksista oppilaitosten kanssa. Koulutukset toimivat paitsi osaamisen vahvistajina, myös foorumeina tiedonvaihdolle ja verkostoitumiselle. Panostukset opiskelijoiden ohjaukseen työpaikoilla vaikuttavat myönteisesti koulutuksen laatuun ja tuovat varmasti lisäarvoa sekä ohjaajille että harjoittelijoille. Työpaikkaohjaajakoulutuksia järjestettiin maakunnassa 11 kertaa kuudella eri paikkakunnalla (Kitee, Nurmes, Lieksa, Ilomantsi, Outokumpu ja Heinävesi). Osallistujia koulutuksissa oli kaikkiaan 89 henkilöä. Lisäksi järjestettiin neljä hybridikoulutusta. Hanke oli myös yhteistyössä alueen suuren työllistäjän Pohjois-Karjalan Osuuskaupan kanssa mukana kouluttamassa PKO:n henkilökuntaa viisi kertaa hankkeen aikana.

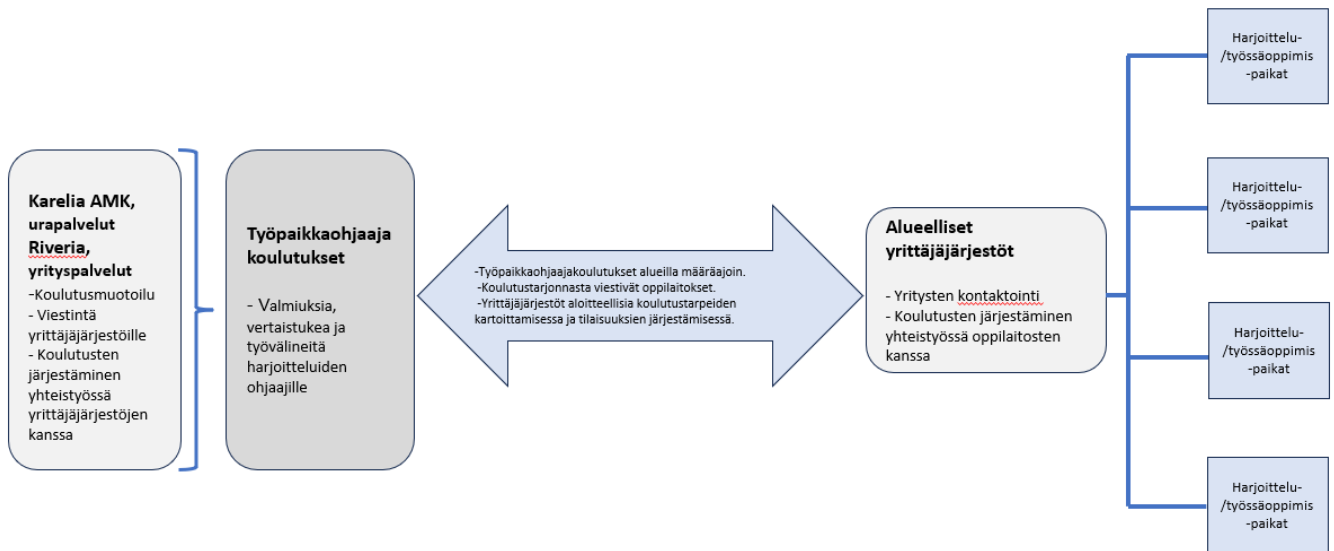
Koulutuksissa käsiteltiin työelämässä tapahtuvan oppimisen periaatteita ja menetelmiä sekä ohjaajan roolia ja vastuita. Koulutussisältöjä olivat työpaikalla tapahtuvan oppimisen suunnittelu, opiskelijan perehdyttäminen ja ohjaaminen, arviointi sekä erilaisten oppijoiden huomioiminen. Lisäksi keskusteltiin esimerkkien avulla mm. onnistuneista harjoittelujaksoista maakunnan yrityksissä sekä työnantajamielikuvan ja taloudellisen tuen merkityksestä opiskelijaharjoitteluissa.

Hankkeessa tuotettiin materiaalia oppilaitosten harjoittelu- ja työssäoppimisjaksoista ja opiskelijan ohjauksesta ja perehdyttämisestä. Materiaalia on jaettu työpaikkaohjaajakoulutusten yhteydessä ja sähköisesti alueiden yrityksille. Koulutuksien materiaali on jatkossa yritysten työpaikkaohjaajien ja perehdyttäjien hyödynnettävissä oppilaitosten ura- ja yrityspalveluiden kautta.

Tilaisuuksien yhteydessä kerätyn palautteen perusteella työpaikkaohjaajakoulutukset ovat vahvistaneet ohjausosaamista niihin osallistuneissa yrityksissä. Lisäksi kontaktointiin ja osallistettiin yrityksiä, jotka eivät ole aiemmin tehneet oppilaitosyhteistyötä. Oppilaitosten välille syntyi uusi yhteistyön muoto. Yhteisten koulutusten toteuttamista halutaan jatkaa. Yritykset ja kunnat kokivat tärkeänä oppilaitosten jalkautumisen maakunnan reuna-alueille. Hankkeessa aktivoitiin myös yrittäjäjärjestöjä. Jatkossa järjestöjen rooli on keskeinen alueellisten koulutusten järjestämisessä ja yritysten toiveiden keräämisessä koulutusten sisältöihin liittyen.

Koulutukseen osallistuneiden yritysten kokemukset ja palaute on tärkeää, jotta tulevia koulutuksia voitaisiin muotoilla entistä paremmin alueiden ja osallistujien tarpeisiin

Mielenkiintoinen ja monille harvaan asutun alueen yrityksille tarpeellinen teema on varmasti digitalisaation mahdollisuudet ja hyödyntäminen ohjauksessa.

Kuvio 1. Oppilaitosten yhteisten työpaikkaohjaajakoulutusten järjestämisen malli. (Kuvio: Mikko Lahti)

Ratko-työpajat

Ratko on työnmuotoilun menetelmä, joka on tarkoitettu helpottamaan ja edistämään vammaisten sekä osatyökykyisten työllistymistä työyhteisöihin. Osaajia harvaan asutulle alueelle -hankkeessa Ratko-mallin koulutukset otettiin käyttöön, kun havaittiin työnantajien tarve hahmottaa paremmin työharjoitteluihin tulevien osaaminen suhteessa annettaviin työtehtäviin.

Hankkeessa käytettiin Vamlasin (Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö sr.) kehittämä Ratko-mallia eli työn uudelleen järjestelyn ja muokkaamisen menetelmää, jossa yrityksestä kartoitetaan eritasoisia työtehtäviä työelämässä oppijoille, harjoittelijoille, osatyökykyisille, tai muuten selkeyttämään ja järjeistämään yrityksen työtehtäviä. Kyseessä on työn pilkkomisen menetelmä, joka lähtee liikkeelle työnantajan tarpeista. Ideana on, että työtehtäviä pilkkomalla löytyy uusia harjoittelu- tai työmahdollisuuksia. Ratko-työpajoja veti menetelmään koulutuksen saanut Riverian lehtori. Hankkeen aikana työpajoja pidettiin kuusi kertaa. Menetelmää on lisäksi hyödynnetty yrityksissä kartoitettaessa eritasoisia harjoittelu-, ja työtehtäviä.

2.3 Opiskelijoille tietoa harvaan asuttujen alueiden työmahdollisuuksista

Osaajia harvaan asutulle alueelle -hankkeen kolmannessa työpaketissa lisättiin tietoa harvaan asuttujen alueiden työmahdollisuuksista (mm. sukupolvenvaihdos) sekä yrittäjyydestä. Tämä työpaketti oli kohdennettu erityisesti niille opiskelijoille, joiden on vaikea löytää osaamistaan vastaavaa työtä Pohjois-Karjalasta valmistumisen jälkeen.

Opiskelijoiden ja yritysten yhteistoiminnalla haettiin uusia innovaatioita alueen näkyvyyteen, yritysten yhteistyöhön ja työntekijöiden rekrytointiin sekä työntekijöiden alueelle sitoutumiseen. Yhteistyötä ja kohtaamisia toteutettiin useilla eri tavoilla, joista kehitettiin pysyviä toimintamalleja eri koulutusaloille ja oppilaitoksiin. Yritysvierailut ja erilaisiin tarpeisiin räätälöidyt tutustumisvierailut lähensivät opiskelijoita, oppilaitoksia ja yrityksiä. Näillä vierailuilla oli suuri merkitys työllistymiseen ja yritysten rekrytointitarpeisiin vastaamiseen.

Hackathon-tapahtumat korostavat luovuutta ja innovaatioita. Opiskelijat ja yritykset saavat tilaisuuden kokeilla rohkeasti uusia ideoita sekä samalla yritykset saavat näköalapaikan tuoreisiin ajatuksiin ja näkemyksiin. Opiskelijoiden työelämä tietous kasvaa ja yrityksillä on mahdollisuus rekrytoida tulevia osaajia yritysten palvelukseen. Osallistuminen yhteisöllisiin tapahtumiin lähentää yrityksiä, oppilaitoksia, opiskelijoita ja yrittäjiä. Yhteen hiileen puhaltaminen ja yhteisen päämäärän tavoittaminen auttaa aidon ja vuorovaikutteisen keskusteluyhteyden syntymistä eri tahojen kesken. Lumenneiston SM-kilpailut Ilo!Lumi23 järjestettiin Ilomantsissa 10.–12.2.2023. Osallistuminen paikallisten yrittäjien kanssa toimintaan oli innovatiivinen ja hieman erilainen tapa kohtauttaa opiskelijoita ja yrittäjiä. Osallistuneita opiskelijoita sijoittui harjoittelunpaikkoihin Ilomantsiin ja osa on saanut uusia töitä lumenneistokokemuksen ansiosta. Heidän osamisalueensa ovat saaneet aivan uudet mittasuhteet, ja samalla työllistymismahdollisuutensa esimerkiksi kulttuurialalla ovat parantuneet.

Hankkeen toiminnoissa hyödynnettiin digitaalisia työkaluja ja virtuaalisia tapaamisia, ja luotiin joustavia työskentelymalleja, joiden tarkoituksena oli helpottaa opiskelijoiden ja yritysten kohtaamista ilman matkustamista. Nämä virtuaaliset tapaamiset ja virtuaaliset työpaikkavierailut osoittautuivat tehokkaiksi useilla eri koulutusaloilla.

Virtuaaliyritysvierailuilla opiskelijat saivat arvokasta tietoa alan käytännöistä ja työelämästä. Virtuaaliset tapaamiset antoivat jokaiselle opiskelijalle mahdollisuuden saada oman äänensä kuuluviin. Erityisesti opiskelijat, joilla on haasteita sosiaalisissa tilanteissa, yllättivät aktiivisuudellaan ja osallistumisellaan. Tämä loi inklusiivisen ympäristön, jossa jokainen opiskelija pystyi esittelemään ainutlaatuista osaamistaan ja luovuuttaan.

3 Hankkeen tulokset

Osaajia harvaan asutulle alueelle -hankkeen yhteistoteutus Karelian ja Riverian kesken oli hyvä lähtökohta, sillä molemmissa oppilaitoksissa on ollut halua kehittää harjoitteluihin liittyviä prosesseja, työelämäyhteyttä ja valmistumisen jälkeistä työllistymistä.

Poimintoja hankkeen tuloksista:

- Harjoittelujen, hankkeeseen osallistuneiden henkilöiden ja yritysten määrä oli suunniteltua suurempi. Toteutuneita harjoitteluja oli 74 kpl ja osallistuneita yrityksiä ja organisaatioita yhteensä 143 kpl, henkilöitä 248.
- Yhteistyö kuntien ja yrittäjäjärjestöjen sekä elinkeinoyhtiöiden kanssa oli toimivaa. Alueellisia ratkaisuja koulutettujen osaajien saamiseksi mietittiin yhdessä mm. esteidenpurkupalavereissa.
- Hankkeen teema on koettu kaikkialla maakunnassa ajankohtaiseksi, mikä on kehittämishankkeelle myönteinen lähtötilanne tuoda kehittämistoimia kohderyhmille.
- Hankkeen jalkautuva toiminta paljasti ns. piiloharjoittelupaikkoja, ja on tuonut näkyväksi syitä kohtaanto-ongelmaan.
- Työllistymisiä harjoittelujen jälkeen on tullut kesätöiden ja vakituisten töiden muodossa.

Hankkeen aikana kohdattuja haasteita, joita voi määritellä myös epäonnistumisiksi:

- Kaikkiin hankkeen kautta ilmoitettuihin harjoittelupaikkoihin ei ole saatu opiskelijoita. Syitä ei hankkeen aikana ehditty analysoimaan tarkemmin, mutta on arvioitu, että tarjolla ollut harjoittelutehtävän kuvaus on ollut epäkiinnostava, siitä ei mahdollisesti ole tarjottu palkkaa, tai harjoittelupaikkaan matkustaminen / paikkakunnalle muuttaminen on ollut hankalaa. Tällöin opiskelijat ovat katsoneet harjoittelupaikan olleen taloudellisesti kannattamaton.
- Tiedon kerääminen ja tietotuotanto harjoitteluista on ollut Kareliassa heikkoa: aluevaikuttavuutta ei ole voitu todeta tilastoista esim. harjoittelukunnan tai -yritysten perusteella. Hankkeen toteutuksen aikana alkoi Kareliassa sähköisen harjoittelujärjestelmän (Workseed) pilotointi ja käyttöönotto eri koulutuksissa

Tulevina vuosina järjestelmän pitäisi mahdollistaa em. tilastotietojen kerääminen. Myös muita järjestelmiä ollaan käyttöönottamassa.

- Kaikki hankkeen kautta toteutuneet harjoittelut, opinnäytetyöt ja työpaikat eivät ole tulleet hanketyöntekijöiden tietoon. Hankkeen käynnistyessä seuranta ja yhteydenpito yrityksiin oli yhden henkilön vastuulla. Henkilöstömuutosten myötä tehtävän siirto ja yritysten suora kontaktointi jäi tekemättä.

Yhtenä hankkeen tavoitteena oli kehittää toimintamalli opiskelijoiden työllistymisen ja sijoittumisen edistämiseksi harvaan asutuille alueille sekä yritysten kanssa tehtävään yhteistyöhön. Lopputuloksena syntyi neljä toimintamallia (liitteet 1-4) jatkamaan hankkeen kehittämistyötä osana oppilaitosten normaalia toimintaa: 1) Harjoitteluiden kuntayhteistyö -malli, 2) Yhteisharjoittelu-malli, 3) Työpaikkaohjaajakoulutukset, 4) Yritykset Karelian kampuksille kynnyksettömästi. Toimintamallit tämän raportin liitteissä 1-4.

Osallistuneet yritykset painottuivat hankesuunnitelmaan arvioiduista kokoluokista suhteessa Pohjois-Karjalan yritysraenteeseen siten, että mikroyrityksiä osallistui hankkeen toimintaan 86 kpl, pieniä yrityksiä 36 kpl, keskisuuria 6 kpl ja suuria 3 kpl. Harjoitteluja toteutui hankkeen saamien tietojen mukaan 74 kpl. Todennäköistä on, että myös ns. suorilla kontakteja ja harjoittelujen toteutumia on tapahtunut. Harjoittelupaikan saaneista opiskelijoista muutamia on harjoittelun jälkeen työllistynyt samaan yritykseen. Kahdesta opiskelijasta tehtiin videohaastattelut, jotka esitettiin [päättötilaisuudessa 5.12.2023](#).

Osaajia harvaan asutulle alueelle -hanke on edistänyt harjoittelujen avulla opiskelijoiden valmistumista sekä Kareliassa että Riveriassa. Harjoittelupaikkailmoitusten määrä oli marraskuussa 2023 Karelian järjestämässä Work Smart -rekrytilaisuudessa yli 120 kpl. Yrityksiä on kontaktoitu suuri määrä ja näin on saatu luotua uusia yhteyksiä oppilaitosten ja maakunnan yritysten välille sekä luotua harjoittelupaikkailmoituksia. Yritysten tietoisuus osaavista potentiaalisista harjoittelijoista ja oppilaitosten toiminnasta on lisääntynyt, mikä on merkittävää hankkeen päättymisen jälkeen.

Hankeessa toteutuneet tilaisuudet:

- Esteidenpurkupalavereja järjestettiin yhteensä 8 kpl: 9.9.2021 Ilomantsissa, 25.1.2023 Heinävedellä, 26.1.2023 Lieksassa, 27.3.2023 Rääkkylässä, 3.4.2023 Tohmajärvellä, 26.4.2023 Nurmeksessa, 29.5.2023 Outokummussa ja 14.8.2023 Kiteellä
- Työpaikkaohjaajakoulutuksia järjestettiin maakunnassa 11 kertaa kuudella eri paikkakunnalla (Kitee, Nurmes, Lieksa, Ilomantsi, Outokumpu ja Heinävesi). Osallistujia näissä oli kaikkiaan 89 henkilöä. Lisäksi järjestettiin neljä hybridikoulutusta.

- Opiskelijoiden vierailuilla yrityksiin vahvistettiin oppilaitosten ja yritysten konkreettista, ruohonjuuritason yhteistyötä. Vierailuja toteutui 12 kpl.
- Hankkeen aikana järjestettiin tutustumistilaisuuksia yrityksille eri paikkakunnilla:
 - o 1.2.2023 Heinävesi: 11 työnantajien edustajaa, 9 arvioi tilaisuuden madaltaneen kynnystä ottaa harjoittelija.
 - o 7.2.2023 Outokumpu: 11 työnantajien edustajaa, 5 palautevastausta, joista kaikki arvioivat tilaisuuden madaltaneen kynnystä ottaa harjoittelija.
 - o Yrittäjälounas Lieksassa 3.2.2023, tapahtumassa kerrottiin hankkeesta ja yhteistyöstä alueen yrittäjien kanssa.
 - o 21.4.2023 Nurmes yrittäjien aamukahvi, tilaisuudessa esiteltiin Ratko-malli ja kerrottiin sen toimintaperiaatteet. Samalla kartoitettiin halukkaat yritykset Ratko-pajaan ja sovittiin ajankohta pajalle.
- Korona-aika hankkeen alussa vaikutti hidastaen kasvokkain tapahtuvien toimien toteuttamista ja yritykset olivat myös varovaisia Ukrainan sodan mahdollisista heijastevaikutuksista talousnäkyisiin.

4 Tulosten hyödyntäminen ja jatko-

toimet

Verkkosivustolla <https://osaajiatyoelamaan.karelia.fi/materiaalit/> on saatavilla erilaisia aineistoja joko omaehtoiseen tutustumiseen tai hyödynnettäväksi työelämän tarpeisiin.

Toimintamallien kautta hankkeen kehittämistyön ja hyvien käytänteiden jatkuvuus hankkeen päätyttyä taataan seuraavasti:

- 1) **Harjoitteluiden kuntayhteistyömalli eli ns. Ilomantsin malli** (Liite1). Ilomantsin kunta ja Otsakorven säätiö mahdollistivat hankkeen aikana Ilomantsissa mallin, jossa harjoittelijalla oli mahdollisuus rahalliseen harjoittelutukeen Otsakorven Säätiöltä sekä edulliseen asumiseen kunnan omistamassa vuokrataloyhtiössä sekä kunnalta tukea kuntosalikorttiin, uimahallilippuihin ja elokuvalippuihin. Harjoittelutukea käytettiin usean harjoittelun kohdalla hankkeen aikana, mutta asumismahdollisuutta hieman vähemmän. Ilomantsin mallista kerrottiin muissa kunnissa ja pohdittiin, miten kukin kunta voi tukea opiskelijoiden harjoitteluja. Myös opiskelijoiden näkemykset välittyivät, kun hankkeen harjoittelijat osallistuivat keväällä 2023 kolmella paikkakunnalla pidettyihin esteidenraivauspalavereihin. Ilomantsin malli kuvataan yhtenä hankkeen toimintamallina, joka pystytään siirtämään eri kuntiin, paikallisen tahtotilan mukaan. Otsakorven Säätiö pohtii kuinka nyt pilotoitu taloudellinen tuki opiskelijoille olisi mahdollista koko säätiön toiminta-alueella kolmessa maakunnassa. Ilomantsin kunnanjohtaja on jo esitellyt Ilomantsin mallia Kuntaliiton tilaisuudessa, jossa se on herättänyt kiinnostusta muissa kunnissa. Tämä nelikanta-yhteistyö (oppilaitos-työnantaja-kunta-Otsakorven Säätiö) vaatii vielä jatkokehittämistä sujuvan prosessin luomiseksi.
- 2) Yhteisharjoitteluja suunniteltiin ja mallinnettiin hankkeen aikana, (Liite 2.). Hankkeessa toteutui Ilomantsissa kesällä 2023 ensimmäiset **yhteisharjoittelut**, työnantajina olivat STC-Tuotanto Oy ja Pogostan Sanomat. Vastuunjako helpottaa yrityksiensä paineita toimia hyvinä työnantajina ja harjoittelujen ohjaajina, kun ne vertaistukimaisesti voivat jakaa asiaan liittyviä hallinnollisia ja työnjohdollisia tehtäviä sekä taata näin harjoittelutehtävien soveltuvuus opiskelijoiden

tutkintotavoitteisiin. Oppilaitosten opinto-ohjaajille ja harjoittelujen ohjaajille levitetään tietoa yhteisharjoittelumallista. Riveriassa yhteisharjoitteluja on suunniteltu toteutettavaksi kesällä 2024.

- 3) **Työpaikkaohjaajakoulutusten järjestäminen** (Liite 3.) maakunnallisesti Riverian ja Karelian yhteistyönä voi olla haastavaa ilman hankeresurssia. Yritysten valmiuksia ottaa harjoittelijoita tuetaan kuitenkin Karelian kumppanuustoiminnan kautta säännöllisin etätilaisuuksin. Työpaikkaohjaajakoulutus sopisi toiminnallisesti myös Karelian Jatkuvan oppimisen palveluihin. Hankkeessa tuotettiin materiaalia oppilaitosten harjoittelu- ja työssäoppimisjaksoista, opiskelijan ohjauksesta ja perehdyttämisestä. Materiaalia on jaettu työpaikkaohjaajakoulutusten yhteydessä ja sähköisesti alueiden yrityksille. Koulutuksien materiaali on jatkossa yritysten työpaikkaohjaajien ja perehdyttäjien hyödynnettävissä oppilaitosten ura- ja yrityspalveluiden kautta. Tilaisuuksien yhteydessä kerätyn palautteen perusteella työpaikkaohjaajakoulutukset ovat vahvistaneet ohjausosaamista niihin osallistuneissa yrityksissä. Lisäksi kontaktoitiin ja osallistettiin yrityksiä, jotka eivät ole aiemmin tehneet oppilaitosyhteistyötä. Yritykset, kunnat ja yrittäjäjärjestöt kokevat tärkeänä oppilaitosten jalkautumisen maakunnan reuna-alueille. Jatkossa järjestöjen rooli on keskeinen alueellisten koulutusten järjestämisessä ja yritysten toiveiden keräämisessä koulutusten sisältöihin liittyen.
- 4) **Yritykset Karelian kampuksille kynnyksettömästi** (Liite 4.) eli ns. aulainfot. Hankkeessa kehitettiin Karelian kampusten aulatiloihin järjestettävä kohtaamismahdollisuus yrityksille ja opiskelijoille. Toimintaan luotiin ohjeistus, mm. kehen ottaa yhteyttä yrityksissä, kuka varaa tilan ja markkinoi tilaisuutta opiskelijoille. Ohjeet ovat näkyvillä hankkeen ja Karelian verkkosivuilla. Hankkeen jälkeen Karelian uravalmentajat toimivat yhteyshenkilöinä ja koordinoivat yritysten aulainfotointia.

Lähteet

Hiltunen, K. 2016. Maakunta mahdollisuutena sosiaali- ja terveysalan harjoitteluissa. Karelian verkkojulkaisu VASU 4/2016. <https://vasu.karelia.fi/2016/09/28/soteharjoittelu/>

Kettunen, J. 2022. Ratkaisuja yritysten rekrytointihaasteisiin. Karelian verkkojulkaisu Pulssi 1/2022. <https://www.karelia.fi/2022/01/ratkaisuja-yritysten-rekrytointihaasteisiin/>

Lahti, M. ja Karvinen M. 2023. Tuloksia, kohtaamisia, ideoita ja onnistumisia - TKIO-toimintaa Osaajia harvaan asutulle alueelle -hankkeessa. Karelian verkkojulkaisu Pulssi 4.12.2023. <https://www.karelia.fi/2023/12/tuloksia-kohtaamisia-ideoita-ja-onnistumisia/>

Osaajia harvaan asutulle alueelle. 2024. Osaajia harvaan asutulle alueelle -hankkeen verkkosivu. <https://osaajiatyoelamaan.karelia.fi/>

Pennanen, N. ja Ruuska T. 2023. Yhteisharjoittelu uutena harjoittelumuotona. Karelian verkkojulkaisu Pulssi 1.12.2023. <https://www.karelia.fi/2023/12/yhteisharjoittelu-uutena-harjoittelumuotona/>

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. 2019. Iloa ja elinvoimaa osaamisesta – Pohjois-Karjalan koulutus- ja sivistysstrategia 2019–2021.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto. 2020. Pohjois-Karjalan Strategia 2040. <https://pohjois-karjala.fi/wp-content/uploads/2022/03/197-Pohjois-Karjalan-strategia-2040.pdf>

Ruotsalainen, M-L. 2023. Opiskelijaharjoittelut ja oppilaitosyhteistyö Keski-Karjalassa. Karelian verkkojulkaisu Pulssi 11/2023. <https://www.karelia.fi/2023/11/opiskelijaharjoittelut-ja-oppilaitosyhteisty-keski-karjalassa/>

Liite 1. Harjoitteluiden kuntayhteistyömalli

TOIMINTAMALLI: Harjoitteluiden kuntayhteistyömalli eli opiskelijaharjoitteluiden mahdollistaminen maakunnan reuna-alueilla.

Käytännön kehittämistyönä on syntynyt ns. Ilomantsin malli, jossa yhdistyy oppilaitosten, työntajien ja kunnan sekä säätiörahoituksen turvin toimintatapa mahdollistamaan opiskelijaharjoittelut maakunnan reuna-alueilla. Onnistuneissa harjoittelujaksoissa maakunnan yrityksissä toteutuvat työnantajamielikuvan, perehdyttämisen ja taloudellisen tuen merkitys.

1. HARJOITTELUIDEN KUNTAYHTEISTYÖMALLI

Käytännön kehittämistyössä on yhdistynyt oppilaitosten, työnantajien ja kunnan voimat. Tämä malli mahdollistaa opiskelijaharjoittelut maakunnan reuna-alueilla Pohjois-Karjalassa. Tavoitteena on ollut lisätä alueiden vetovoimaa ja houkuttaa opiskelijoita harvaan asutuille alueille. Mallissa hyödynnetään myös säätiörahoitusta. Tällöin opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus suorittaa harjoittelujaksoja yrityksissä ja kuntien palveluissa. Tämä toimintatapa edistää osaamista ja varmistaa alueen työvoiman saannin. Tarjolla on konkreettinen askel kohti osaavan työvoiman varmistamista maakunnan reuna-alueilla. Yhteistyö on avainasemassa, jotta voimme turvata elinvoimaisuuden.

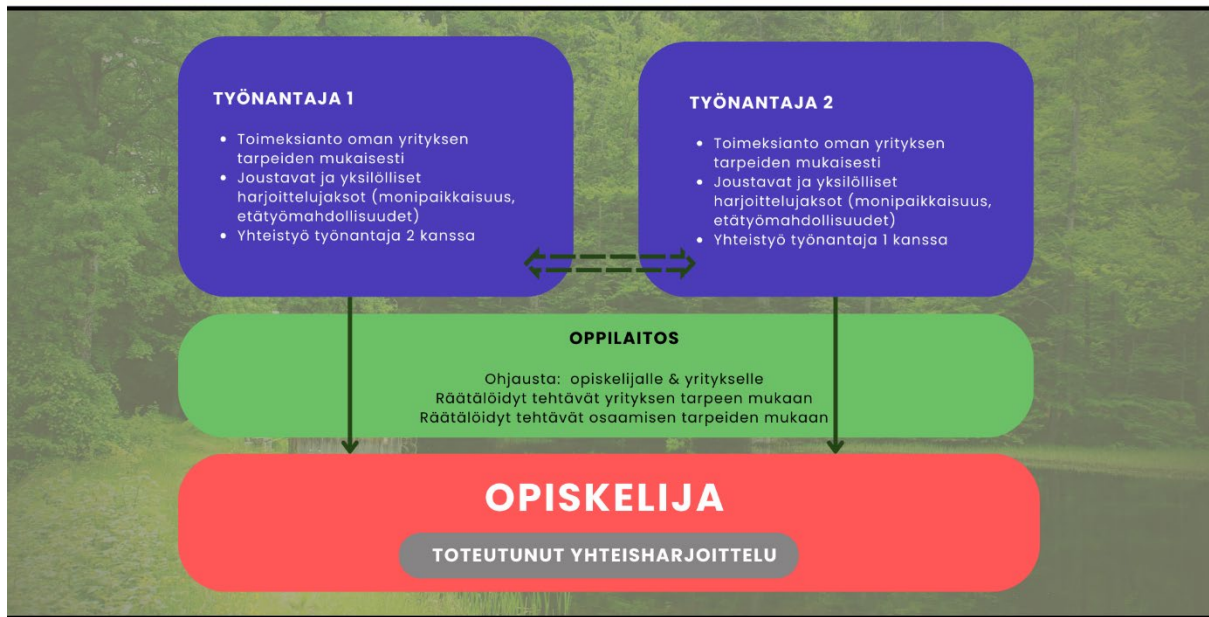
Liite 2. Yhteisharjoittelun toimintamalli

TOIMINTAMALLI: Yhteisharjoittelu

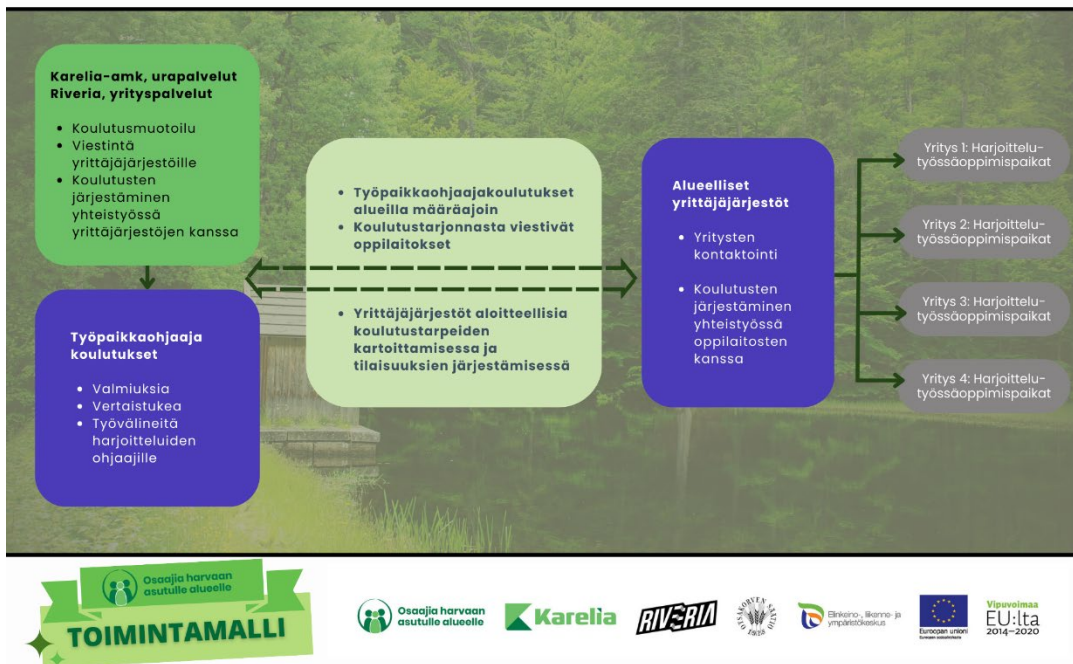
Ks. tarkemmin artikkeli:

<https://www.karelia.fi/2023/12/yhteisharjoittelu-uutena-harjoittelumuotona/>

2. YHTEISHARJOITTELU

3. TYÖPAIKKAOHJAAJAKOULUTUKSET

Työelämässä tapahtuva oppiminen on olennainen osa ammattikorkeakoulun ja ammatillisen oppilaitoksen opintoja. Työpaikalla tulee olla riittävästi alan tuotanto- ja palvelutoimintaa, tarpeelliset työvälineet ja ammatitaidoltaan, koulutukseltaan ja työkokemukseltaan pätevä henkilöstö. Ammatillisen osaamisen ja yleisten työelämävalmiuksien kehittymisen lisäksi, harjoittelu- ja työssäoppimisjaksoilla opiskelija luo kontakteja työelämään jo opiskeluaikana. Hyvällä ohjauksella voidaan varmistaa, että harjoittelija saa parhaan mahdollisen oppimiskokemuksen.

Työelämässä tapahtuvassa oppimisessa opiskelijan työpaikka ja -tehtäväkohtaisesta perehdyttämisestä vastaa harjoittelupaikka itsenäisesti. Opiskelijalle nimetään vastuullinen työpaikkaohjaaja. Karelia ammattikorkeakoulun ja Riveria ammattiopiston yhteistyössä toteuttamat työpaikkaohjaajakoulutukset on suunnattu kaikille maakunnan yrityksille, jotka haluavat kehittää tai päivittää harjoittelujen ohjaamiseen liittyvää osaamistaan. Koulutuksesta saa hyvät valmiudet toimia työpaikkaohjaajana. Koulutukseen voi osallistua yrittäjä ja/tai yksi tai useampi henkilöstön jäsen. Koulutuksen sisältöjä ovat, työssäoppiminen osana opiskelua eri koulutusasteilla, perehdytyksen kehittäminen ja perehdytyskäytännöt, työpaikalla-tapahtuvan oppimisen suunnittelu ja ohjaus, erilaiset oppijat, näytöt ja osaamisen arviointi, erilaisten menetelmien ja materiaalien hyödyntäminen sekä yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ohjauksessa.

Työpaikkaohjaajakoulutuksiin osallistuvissa yrityksissä työharjoittelijat koetaan tärkeiksi ja heihin halutaan panostaa. Harjoitteluun tulevien opiskelijoiden valmiudet vaihtelevat esim. opintojen vaiheen ja henkilökohtaisten ominaisuuksien mukaisesti. Osa opiskelijoista tarvitsee enemmän tukea ja ohjausta varsinkin työssäoppimisjakson alkuvaiheessa. Riittävä resurssointi ja perehtyminen työpaikkaohjaajan tehtäviin hyödyttävät niin opiskelijoita kuin yrityksiä: "Ohjauksen tavoitteena on tukea ohjattavien omaehtoista toimintaa ja auttaa heitä tekemään tietoisia ja perusteltuja ratkaisuja"

Yrityksillä ja alueellisilla yrittäjäjärjestöillä on mahdollisuus vaikuttaa työpaikkaohjauskoulutusten ajankohtaan ja koulutusten sisältöihin. Tarvitaan aktiivista yhteistyötä ja aloitteellisuutta oppilaitosten ja yritysten kesken. Onnistumiset harjoittelijoiden ohjauksessa vaikuttavat suoraan harjoittelijoiden oppimiskokemukseen, heidän tulevaan työuraansa ja yritysten työvoiman saantiin. Hyvin järjestetty ohjaus voi tuoda yritykselle myös pitkäaikaista hyötyä, kun harjoittelijat tuovat mukanaan uutta osaamista ja näkökulmia organisaatioon.

Liite 4. Yritykset Karelian kampuksille kynnyksettömästi – toimintamalli

TOIMINTAMALLI: Yritykset kampuksille kynnyksettömästi

Toteutuu Karelia-amk:n internet-sivujen kautta:

karelia.fi/opiskelijat-apunasi/

ste DeepL Translate: Th... Paraphrasing Tool -... Draft_hakulomakkeet EURA 2014 EURA 2021 Jems Interreg_hallinto Gmail YouTube Maps Tutkimuksen, oppi... Karelia AMK Intra-...

Yritysten aulainfot Karelian kampuksilla

Työelämän edustaja, haluatko tulla tapaamaan Karelian opiskelijoita kampuksillemme?

Voit tulla esittelemään yritystä ja kertomaan opiskelijoille harjoittelu- ja työpaikoista tai muista toimeksiannoista. Varaamme sinulle esittelypöydän kampuksen aulatilaan. Markkinoidemme aulainfoanne opiskelijoiden suuntaan.

Sovi aulainfon ajankohdasta Karelian Urapalveluiden kanssa. Ota yhteyttä urapalvelut@karelia.fi.

Yhteystiedot

Satu Saarinen
lehtori
satu.saarinen[at]karelia.fi
puh. 050 311 9469

Niina Pennanen
projektiassiantuntija
niina.pennanen[at]karelia.fi
puh. 050 330 4719

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Tikkariinne 9, 80200 Joensuu

Vaihde: 013 260 600
info@karelia.fi >>

4. YRITYKSET KARELIAN KAMPUKSILLE

